

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра податків та фіскальної політики

Міждисциплінарна курсова робота

з митної справи

на тему:

***«Оптимізація митного навантаження на економіку
України»***

Студента 5 курсу групи ФУМСм-11

Напрямку підготовки

«Фінанси, банківська справа та страхування»

Тисовського В.М.

Керівник: Гуцул І.А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Економічна природа та об'єктивна необхідність оптимізації митного навантаження.....	5
2. Прагматизм адміністрування митних платежів у вітчизняній фіскальній практиці.....	14
3. Проблемні аспекти та напрями вдосконалення митного навантаження в Україні.....	23
ВИСНОВКИ.....	33
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35

ВСТУП

Всі країни світу здійснюють державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності запроваджуючи в економічних відносинах з іншими країнами власну зовнішньоекономічну політику, яка суттєво впливає на формування стратегічних та поточних планів підприємств у цій галузі. Важливим інструментом впливу є митно-тарифне регулювання, яке пов'язане із встановлення мит та митних зборів, процедурами митного контролю, організацією діяльності органів митного контролю України.

На сучасному етапі розвитку багатопольярного світу жодна країна не здатна розвиватися ізольовано. Посилення інтеграційних процесів на макро- та мікрорівні пояснюється зростаючою взаємозалежністю економік окремих країн і має прояв в укладанні двох- та багатосторонніх угод щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема нарощування експорту на світовому ринку, збільшення або, принаймні, збереження його питомої ваги у світовій торгівлі є надзвичайно важливим чинником функціонування національної економіки будь-якої держави.

Зовнішня торгівля є одією із складових ланок національної економіки. Протягом останніх років, внаслідок зростання експорту, її питома вага у ВВП збільшилася від 17,9 % до понад 40 %, що забезпечило зростання кількості робочих місць і значною мірою сприяло виведенню економіки України з кризи. Не останню роль в цьому зіграла виважена політика митно-тарифного регулювання.

Митно-тарифне регулювання — один із видів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який заснований на використанні цінового фактора впливу на зовнішньоторговий обіг. Його сутність полягає у стягненні мита з імпортного товару, що прямо захищає внутрішній ринок і внутрішні ціни і дає можливість національним товаровиробникам

одержувати додатковий прибуток за рахунок підвищення загального рівня цін на вітчизняні товари.

Актуальність теми курсової роботи зумовлена необхідністю підвищення ефективності адміністрування мита в контексті захисту національних інтересів, наповнення державного бюджету та митного навантаження.

Об'єкт дослідження – сукупність відносин, що виникають між суб'єктами ЗЕД і державою та пов'язані із митним навантаженням в процесі реалізації фінансово-економічної політики України.

Предмет дослідження – порядок адміністрування митних платежів у вітчизняній фіскальній практиці.

1. Економічна природа та об'єктивна необхідність оптимізації митного навантаження

Основи правового митно-тарифного регулювання були закладені Законом України «Про Єдиний митний тариф» від 05.02.1992 року № 2098-ХІІ. Цей закон визначив основні напрямки тарифного регулювання, ввів у законодавство України такі поняття, як ввізне, вивізне, спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне мито, митна вартість товарів тощо. Він визначив види мита за способом справляння - адвалерне, комбіноване, специфічне; регламентував процедуру нарахування і сплати мита, надання тарифних преференцій [2].

Митно-тарифна політика будь-якої держави, що здійснює радикальні економічні перетворення, служить двом основним цілям:

1) забезпеченню належного рівня надходжень до державного бюджету, що робить певний внесок у спільні зусилля уряду стосовно макроекономічної стабілізації;

2) створюванню рівних умов для конкуренції вітчизняних та іноземних виробників, що на першому етапі може передбачати тимчасове застосування обмежувальних заходів захисту національних виробників, які спонукають до перебудови виробництва, його раціоналізації і реструктуризації, до впровадження нових методів управління з метою підвищення загальної конкурентоспроможності.

Кожна країна обґрунтовує свою митно-тарифну політику за допомогою певних аргументів

Набір аргументів на захист митних тарифів великий і кожна країна робить акцент на тих, які найбільше їй підходять [3,с.65]:

- ✓ Тариф - захищає молоді галузі. Галузі промисловості, які тільки, що народжуються в одній країні, але вже достатньо розвинені в

інших, потребують тимчасового захисту з сторони держави. Даний аргумент має ряд недоліків. По-перше, важко точно встановити, коли нова галузь промисловості досягла зрілості. По-друге, важко визначити ті галузі, які протягом розумного проміжку часу зможуть під захистом тарифів розвинути так, щоб стати конкурентоспроможними на світовому ринку. По-третє, даний аргумент не можуть використовувати розвинені країни, якими важко посилатися на поганий розвиток окремих галузей, але є необхідність використання митних тарифів.

- ✓ Митний тариф - засіб стимулювання вітчизняного виробництва. Вітчизняна промисловість, яка ще не може конкурувати з більш дешевими імпортними товарами, які виробляються за допомогою передових технологій, потребує захисту. Відсутність обґрунтованих протекціоністських заходів може привести до втрати робочих місць в результаті скорочення виробництва.
- ✓ Митні тарифи є важливим джерелом бюджетних доходів. В більшості країнах, що розвиваються, відсутня належна податкова і фінансова дисципліна, що не дозволяє зібрати необхідні податки з населення та підприємств. Організувати збір митних платежів на початковому етапі, набагато легше ніж розробити ефективну податкову систему.

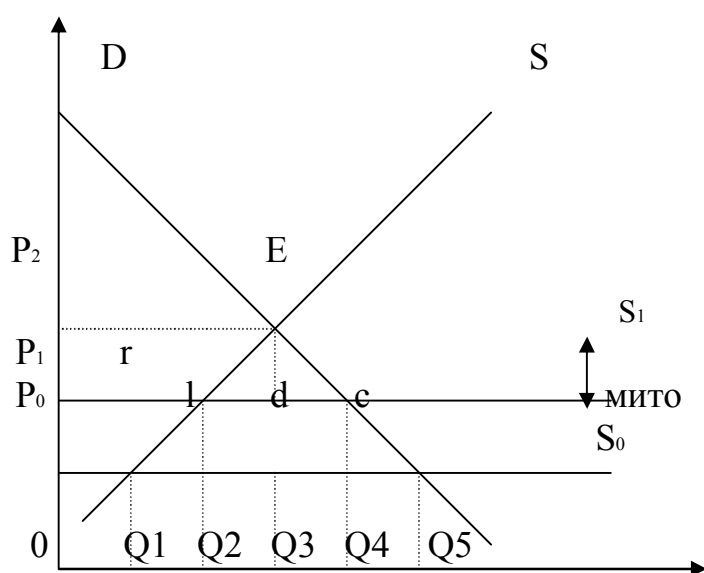
Але використовувати імпортні митні тарифи можна лише до тих пір, поки в країні не почнуть виробляти аналогів. Оскільки з ростом попиту на вітчизняну продукцію, доходи до бюджету будуть скорочуватися.

- ✓ Тариф і політика протекціонізму в цілому – захист національної безпеки, міжнародного престижу країни, її культури і традицій. Це неекономічний аргумент, який час від часу виникає в окремих політичних колах. Які, або лобіюють чийсь інтереси, або створюють штучні монополії для отримання всього економічного виграшу.

Противники введення тарифів як правило будують свою аргументацію на наступному:

- ✓ Тарифи сповільнюють економічний ріст. Проведенні дослідження показують, що економічний добробут малої країни в будь-якому випадку знижується від введення митного тарифу. Економічний благоустрій великої країни теж знижується у випадках, крім одного, коли ефект покращення умов торгівлі перекидається економічними втратами від введення тарифу. Але оскільки імпорт великої країни одночасно можуть покращитися тільки за рахунок погіршення рівня добробуту в країнах, що є її торговим партнером. В будь-якому випадку загальний вплив введення митного тарифу на світову економіку негативний.
- ✓ Одностороннє введення тарифів приводить до торгової війни, яка підриває стабільність міжнародної торгівлі
- ✓ Тарифи приводять до збільшення податкового тягаря на споживачів, які змушені купувати як імпортні так і аналогічні вітчизняні товари. Тим самим частина доходів споживачів потрапляє в державну казну, що приводить до поглиблення соціальних диспропорцій. В будь-якому випадку імпортні тарифи сприяють підвищенню рівня цін і, як наслідок, вартості життя в країні.
- ✓ Тарифи на імпортні товари підривають експорт країни, ускладнюючи проблеми платіжного балансу. В багатьох країнах товари що експортуються включають в себе імпортні деталі та вузли. Збільшення цін на них приводить до збільшення витрат на їх виробництво, а отже зменшує їх конкурентоспроможність на світових ринках. Тариф зменшує імпорт, що є експортом іншої країни. Тобто зменшує її експортні доходи і можливість імпортувати з першої країни.

Втім митно-тарифне регулювання у світі поступово здійснюється на основі одних і тих самих принципів та підходах і переважно здійснюється економічними засобами, тобто за допомогою впливу на ціну товарів, які знаходяться у зовнішньоторговому обігу, та їх конкурентоспроможність. Маючи змогу встановлювати різний розмір мита, держава або підвищує ціни на товари завдяки підвищенню ставок мита, або знижує — встановлюючи низькі ставки мита. Система тарифних засобів регулювання включає застосування митних пільг та інших митних платежів, сплата яких є умовою ввезення на митну територію України товарів чи вивезення їх. Це особливо важливо, якщо товари іноземного виробництва є дешевшими, ніж вітчизняні. У цьому випадку завдання держави полягає в тому, щоб встановити перепону їм у вигляді завищеного мита. Таким чином держава оберігає свою промисловість від іноземної конкуренції. Шляхом встановлення мита на іноземні товари вирівнюються умови для конкуренції завдяки штучному підвищенню їх ціни, що створює сприятливі умови для становлення і розвитку національного товаровиробника. Проаналізуємо можливі виграші (збитки) країни внаслідок запровадження мита за допомогою (рис. 1).

Рис.1. Оцінка виграшу (збитку) країни внаслідок митного навантаження імпортного мита [3, с.84]

За умови досконалої конкуренції чисті витрати на тариф (чисті збитки) для країни – це сума двох трикутників I і c . Пояснити це можна наступним чином.

Деякі споживачі не мають нічого проти запровадження імпортного мита, оскільки вони готові заплатити більш високу ціну за деякі продукти, отримавши високоякісний імпортний товар. Припустивши, що ціни, які готові заплатити споживачі за різну кількість продукту, вимірюють задоволення їх даним продуктом, можна стверджувати, що надлишок споживання перед запровадженням тарифу визначатиметься областю $D-E_1-P_0$.

Однак, більш висока ціна, як результат введення тарифу, зменшує цю область (надлишок споживання) до $D-E_2-P_1$, результатом чого є утворення області чистих державних збитків $P_1-E_2-E_1-P_0$, що дорівнюють сумі $r-l-d-c$.

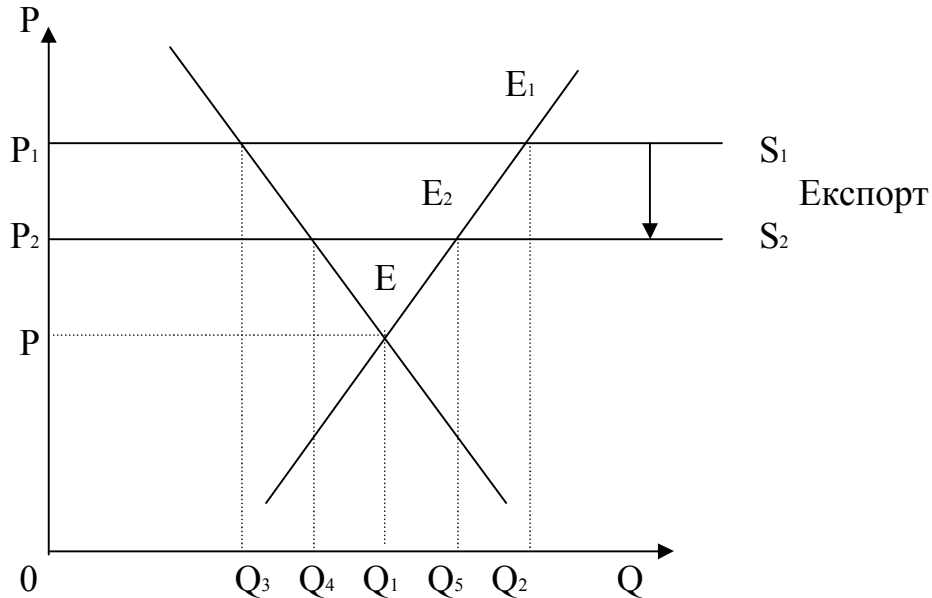
Оскільки чисті збитки для споживача частково компенсуються національним виграшем r – ефект перерозподілу доходу і d – фіскальний ефект, то чисті національні збитки будуть сумою I і c . Де – I національні збитки, що характеризують заміну зарубіжного виробництва з нижчими витратами за вітчизняне з вищими, а c – національні збитки у споживачів, внаслідок більш високої постмитної ціни, яка витісняє ряд товарів, даючи менше задоволення, ніж попередній імпорт.

Коли перед країною, що вводить тариф, постає перспектива ідеальної еластичної імпортної пропозиції, вона завжди зазнає чистих національних збитків, оскільки її споживачі виносять на собі весь тягар мита. Якщо пропозиція імпорту - менш ідеально еластична, країна може покращити свої умови торгівлі шляхом введення тарифу. А якщо мито буде достатньо високе, щоб досягти рівня P_2 , імпорт буде відсутній і весь продукт, на який є попит ($0-Q_3$), буде прогнозуватися внутрішніми виробниками за ціною $0-P_2$ [3, с.85].

Розглянувши наслідки введення імпортного мита, потрібно проаналізувати також вплив експортного мита на економіку держави. Хоча в більшості розвинених країн експортні мита просто не існують, або

заборонені Конституцією. Експортні тарифи використовуються в основному для зменшення вивезення певних товарів на експорт.

На основі рис.2 розглянемо вплив експортного мита на економіку держави.

Рис.2. Митне навантаження експортного мита на економіку держави [3, с.86]

Припустимо, що країна А виробляє і споживає товар Y по ціні $0-P$. Після включення її в процес міжнародної торгівлі виявляється, що світова ціна на цей товар вища від внутрішньої і становить $0-P_1$. Оскільки світовий ринок може споживати необмежену кількість товару по ціні, крива пропозиції товару Y на світовому ринку буде представлена прямою P_1-S_1 (як і в попередніх випадках припускається ідеальна еластичність внутрішньої пропозиції на світовому ринку). В умовах вільної торгівлі рівність попиту і пропозиції буде досягнута в т. E_1 , в якій обсяг пропозиції товару Y на світовому ринку становитиме $0-Q_2$, тоді як внутрішній попит впаде до $0-Q_3$, а надлишок товару (Q_3-Q_2) буде експортуватися.

Уряд вирішив обмежити експорт за допомогою митного тарифу. Експорт товару стає менш прибутковим і виробники повертають частину товару на внутрішній ринок, в результаті чого внутрішня ціна на нього

попадає до розміру мита. Крива сукупного попиту переміщується вниз на розмір мита. При новому рівні пропозиції рівність досягається в т. E_2 в якій під захистом експортного тарифу внутрішнє споживання збільшується з $0-Q_3$ до $0-Q_4$. Експорт скорочується з Q_3-Q_2 до Q_4-Q_5 .

Отже, ми бачимо, що в результаті введення експортного мита відбувається збільшення і скорочення внутрішнього виробництва, що приводить до скорочення експорту.

Втім, у світовій економічній практиці відомі випадки використання митних тарифів для зменшення дефіциту платіжного балансу. Так, саме з метою врегулювання платіжного балансу, в 1964 році Великобританія наклала 15% додатковий збір на весь імпорт (що приблизно подвоїло існуючий тарифний рівень), від якого вона відмовилася вже наступного року. В 1971 році США та Данія запровадили 10% додатковий збір на більшість імпортованих товарів, які обкладалися митом. На відміну від мита, що запроваджується для збору державних доходів або захисту, подібні додаткові збори мають тимчасовий характер і запроваджуються у випадку крайньої необхідності [3,с.69].

У міжнародній практиці існує два механізми стягування мита, які ґрунтуються на таких принципах:

- принцип призначення — товари оподатковуються митом за місцем їх споживання, тобто при споживанні в країні — імпортері;
- принцип походження — мито стягується з товарів у місці їх виробництва, тобто обкладання митом у даному випадку відбувається при експорті товарів. Відповідно повинно бути усунено подвійне обкладення митом, що вирішується на рівні двосторонніх угод.

У системі застосування внутрішньодержавних податків Україна дотримує принципу призначення, відповідно до якого експорт товарів в основному звільняється від стягнення усіх видів податків, а імпорт товарів на митну територію держави оподатковується митами та іншими податками.

Експортне мито в Україні діє на окремі товарні позиції, наприклад, жива худоба і шкіряна сировина. Перевагою принципу призначення є можливість дотримання і контролювання достатнього рівня кількості ввезених іноземних товарів стосовно національних товарів за допомогою встановлення різних ставок ввізного мита. Тобто імпорт товарів супроводжується стягненням мита. Ставки ввізного мита і перелік товарів, щодо яких вони застосовуються, визначені Єдиним митним тарифом України і змінами та доповненнями до нього.

Використання митно-тарифних заходів здійснюється митними органами при проведенні ними митного оформлення товарів і в процесі митного контролю за їх переміщенням через митний кордон України. Основним документом, дані якого є головним джерелом відомостей про товар і мету його переміщення, є вантажна митна декларація. На підставі даних до товару, що містяться в ній, застосовуються передбачені тарифом мита, вирішується питання про пропускання через митний кордон.

З метою ефективного розвитку економіки України та її успішної інтеграції у світовий господарський простір можна визначити такі принципи проведення сучасної митно-тарифної політики:

- єдність та системний підхід. Тобто, застосування митно-тарифних заходів має здійснюватися в межах визначеної зовнішньоторговельної політики, за єдиною методикою. Системний підхід передбачає ескалацію та раціоналізацію національного митного тарифу. Ескалація будується на застосуванні вищих ставок імпортного мита для товарів з більшим ступенем обробки. При цьому, з метою раціоналізації митного тарифу, слід встановлювати особливо низькі митні ставки на сировину і комплектуючі, які використовуються у пріоритетних галузях національної економіки, орієнтованих на експорт;
- уніфікація національного законодавства, що регламентує митне оподаткування, з міжнародними стандартами;

- поступова лібералізація зовнішньої торгівлі шляхом поетапного зниження ставок мита;
- тимчасове застосування заходів ефективного протекціонізму;
- ефективне застосування особливих видів мита;
- обмеження митно-тарифних пільг.

На сучасному етапі митно-тарифна система України знаходиться у процесі трансформації та приведення у відповідність до міжнародних стандартів. Для підвищення ефективності реалізації фіскально-регулюючого потенціалу національного митного тарифу доцільно спростити його шляхом уніфікації митних ставок на рівні групи-позиції (при цьому диференціацію ставок мита на рівні категорії, або її підкатегорії слід застосовувати як виключення, одночасно посилюючи контроль за імпортом даного виду товару), а також побудувати таким чином, щоб він об'єднував всі діючі ставки мита на конкретний момент часу, в тому числі ставки експортного та особливих видів мита.

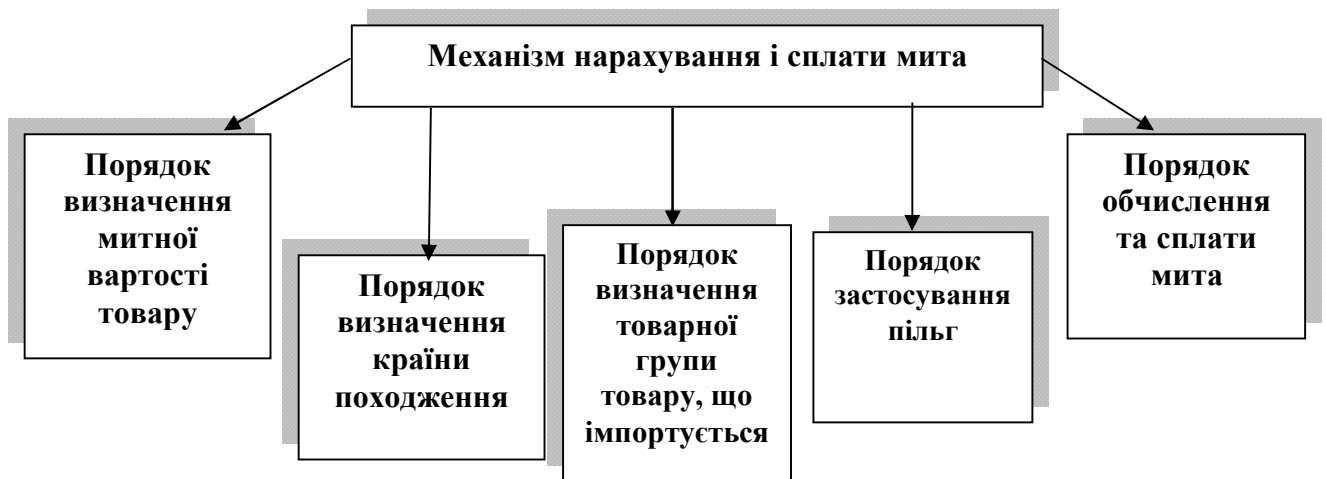
Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що ключовим елементом тарифних засобів регулювання та митного навантаження є митний тариф — звід ставок мита щодо переміщуваних через митний кордон України товарів і систематизованих відповідно до товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності (ТН ЗЕД). Основна мета митного тарифу полягає у раціоналізації товарної структури міжнародного обігу товарів та створенні сприятливих умов на території України для виробництва і споживання товарів, захисті економіки країни від несприятливого впливу іноземної конкуренції, забезпеченні умов для ефективної інтеграції у світову економіку.

Мито посідає чільне місце в митно-тарифному регулюванні. За економічним змістом і характером дії воно належить до вартісних ринкових регуляторів зовнішньоторговельного обороту, тобто як будь-який податок мито збільшує ціну товару і знижує його конкурентоспроможність.

2. Прагматизм адміністрування митних платежів у вітчизняній фіскальній практиці

Мито є непрямим податком, що справляється з товарів і транспортних засобів, які переміщуються через митний кордон країни. Мито стягується на основі Митного кодексу України і Закону України «Про Єдиний митний тариф».

Платниками мита є фізичні та юридичні особи. Сплата податку здійснюється під час перетину митного кордону. У кінцевому підсумку реальними платниками мита на імпорте (ввізне мито) є споживачі товарів, що імпортуються. Однак під час перетину митного кордону мито сплачує суб'єкт господарювання (рис.3).

Рис.3. Механізм нарахування та сплати мита (складено автором)

Об'єктом оподаткування є митна вартість товару, що переміщується через митний кордон.

Законом України «Про єдиний митний тариф» визначені 3 види ставок мита [2]:

1. авалерні, що нараховуються у відсотках до митної вартості оподаткованих товарів та інших предметів.
2. специфічні, що нараховуються у твердих ставках сумах на одиницю оподаткованих товарів чи інших предметів.
3. комбіновані, які поєднують у собі авалерні і специфічні мита.

Мито нараховується митним органом України відповідно до ставок Єдиного митного тарифу України, чинними на день подання митної декларації, і сплачується як у валюті України, так і в іноземній валюті, яку купує Національний банк України. Мито вноситься до Державного бюджету України. При визначенні митної вартості і сплаті мита іноземна валюта перераховується для розрахунків по зовнішньоекономічних операціях і діє на день подання митної декларації.

Національне законодавство України, що регулює застосування ставок мита, визначає, що ввізне мито, яким обкладаються імпортовані товари, є диференційованим в залежності від країни, з якої ввозиться товар. До товарів застосовуються приференційні, пільгові та повні ставки ввізного мита згідно з Єдиним тарифом України.

Приференційні ставки мита застосовуються до товарів, які походять з країн, що входять разом з Україною до митних союзів або утворюють з нею спеціальні митні зони. А також, у випадку встановлення будь-якого спеціального митного режиму на основі укладеного міжнародного договору з Україною. Так до переліку країн, з якими укладено угоди про вільну торгівлю відносяться Азербайджан, Білорусь, Вірменію, Грузію, Естонію, Казахстан, Киргистан, Латвію, Литву, Молдову, Росію, Туркменістан, Узбекистан, Киргистан.

Повні ставки застосовуються до товарів, що походять з країн, з якими не укладено угоди про вільну торгівлю, торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму, а також до товарів, країну походження яких не встановлено [4].

Найбільші суми податків сплачені до бюджету при митному оформленні імпорту наступних товарів:

- нафтопродукти – 4,3 млрд.грн. (+ 42%, або на 1 286 млн.грн.);
- автомобілі легкові – 2,2 млрд.грн. (+ 44%, або на 670 млн.грн.);
- вугілля кам'яне – 1,5 млрд.грн. (+ 62%, або на 565,1 млн.грн.); нафта сира – 0,4 млрд.грн. (- 51%, або на 459,3 млн.грн.); вантажні автомобілі – 0,4 млрд.грн. (+ 42%, або 120,2 млн.грн.).

Сума умовно нарахованих податків склала 8,7 млрд. грн., що на 22,8% (на 2,6 млрд.грн.) менше у порівнянні з аналогічним періодом минулого року.

Найвагоміші з них нараховані при здійсненні митного оформлення:

- природного газу – 4,5 млрд.грн. (зменшення - 2,5 млрд. грн., у 1,6 рази);
- товарів тимчасового ввезення – 1,4 млрд.грн. (збільшення +0,4 млрд. грн., +41,2%);
- лікарських засобів та виробів медичного призначення - 1,3 млрд.грн. (на рівні минулого року);
- товарів на підставі угод про вільну торгівлю – 0,7 млрд.грн. (збільшення +0,01 млрд. грн., +2%);
- сировини для підакцизних товарів – 0,3 млрд.грн. (збільшення +0,1 млрд. грн., +50,9%);
- енергозберігаючого обладнання - 0,2 млрд.грн. (зменшення - 0,1 млрд. грн., - 33,5%) (рис.4).

Рис.4. Митні надходження від бюджетоутворюючих товарів в I кварталі 2011-2012 рр. (за даними ДМСУ)

У березні 2012 року Державна митна служба України забезпечила надходження доходів до державного бюджету у сумі 10,3 млрд. грн., що складає 102,6 % виконання встановленого показника, у т.ч.: до загального фонду перераховано 9,3 млрд. грн., що становить 100,2% від доведеного завдання; до спеціального фонду - 1,0 млрд. грн., що становить 133,4% завдання, додатково забезпечено 0,2 млрд. грн.

Імпорт у березні зріс на 3% проти березня 2011 року і склав 7,4 млрд. дол. США.

Оподаткований імпорт зріс на 11,8%, а сума нарахованих платежів з нього – на 13,7%. Таким чином, зростання платежів випереджає темпи росту оподаткованого імпорту на 1,9 відсоткових пункти.

Найбільші суми податків були сплачені до бюджету при митному оформленні імпорту наступних товарів:

- нафтопродукти – 1,8 млрд. грн. (+ 39%, або на 509,5 млн. грн.);
- автомобілі легкові – 0,9 млрд. грн. (+27%, або на 185,3 млн. грн.);
- вугілля кам'яне – 0,5 млрд. грн. (+40%, або на 135,3 млн. грн.);

- вантажні автомобілі – 0,2 млрд. грн. (+22%, або на 28,3 млн. грн.)

Сума умовно нарахованих податків склала 4,2 млрд. грн., що на 4,4% (на 0,2 млрд.грн.) менше у порівнянні з березнем 2011 року. Найвагоміші з них нараховані при здійсненні митного оформлення:

- природного газу – 2,4 млрд.грн. (зменшення на – 7,1%, на – 0,2 млрд. грн.);
- товарів тимчасового ввезення – 0,7 млрд.грн. (збільшення на + 125,4%, на + 0,4 млрд.грн.);
- лікарських засобів та виробів медичного призначення - 0,5 млрд.грн. (зменшення - 0,04 млрд. грн., - 7,3%);
- товарів на підставі угод про вільну торгівлю – 0,3 млрд.грн. (збільшення на + 13,6%, на + 0,03 млрд. грн.);
- енергозберігаючого обладнання - 0,02 млрд. грн. (зменшення на - 84,4%, на 0,13 млрд.грн.);
- сировини для підакцизних товарів – 0,1 млрд.грн. (збільшення на + 29,9%, на + 0,03 млрд. грн.)

Загальний товарообіг України у січні-березні 2012 року становить 34,4 млрд. дол. США (у січні-березні 2011 року - 33,5 млрд. дол. США), приріст - 3%.

➤ імпорт- 18,2 млрд. дол. США (зростання на 0,4%)

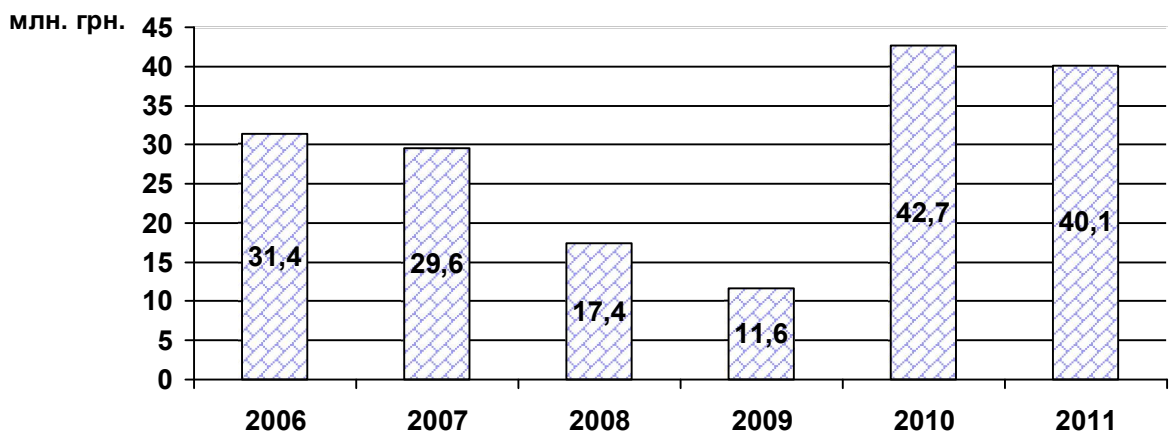
➤ експорт - 16,2 млрд. дол. США (зростання на 5%)

➤ сальдо- (-) 2 млрд. дол. США (зменшення абсолютного значення негативного сальдо зовнішньої торгівлі на 26%).

Визначення країни походження товару під час вирішення спірних питань здійснюється митним органом у термін, що не перевищує 10 календарних днів. У виняткових випадках цей термін може продовжуватися за рішенням керівника митного органу, але не більше ніж на 5 календарних днів. Товари, країна походження яких невідома, пропускаються митним

органом з метою їх переміщення через митний кордон України за умови сплати мита за повними ставками [5,с.34].

Контроль за визначенням країни походження є одним із завдань митної служби. Так, лише в 2005 році митні органи прийняли 7204 рішення щодо правильності визначення країни походження товарів, що забезпечило додаткові надходження до Державного бюджету в сумі 29,6 млн. грн. (у 2004 році – 31,4 млн. грн., з яких 24,9 млн. грн. – за рахунок прийняття рішення щодо товарів, заявлених у режимі сприяння, 6,5 млн. грн. – від перевірки преференційних сертифікатів). Додаткові надходження до бюджету у 2007 році становили 11,6 млн. грн. що в 3,7 рази менше порівняно з 2008 роком, оскільки, в даному році додаткових надходжень із визначенням країни походження направлених до державного бюджету України 42,7 млн. грн. (рис.5).

Рис.5. Динаміка адміністрування митних платежів внаслідок заходів щодо правильності визначення країни походження

Примітка. Складено автором на основі даних Державної митної служби

Митні показники в загальному коливаються і від стану в країні експортно–імпортних операцій, які формують зовнішньоторговельний баланс. До певної міри такі макропоказники впливають як на загальний обсяг надходжень за рік, так і на середньоденні надходження (рис.6).

Рис. 6. Середньоденні перерахунки митних платежів в I півріччі 2011-2012 рр., млн. грн.

Примітка. Складено автором на основі даних Державної митної служби

Якщо експорт за обсягом перевищує імпорт товарів, то сальдо балансу виходить позитивне. В системі національних рахунків воно називається «чистим експортом». Це означає, що країна на зовнішньому ринку торгує ефективно, має активний баланс. Вона більше одержує валютних надходжень від експорту вітчизняних товарів, ніж витрачає валюти на придбання імпортованих товарів. Таким чином в країні накопичуються і зростають фінансові валютні резерви, які певним чином компенсують відсутність золотого запасу і можуть надалі, за необхідності, бути використанні на покриття від'ємного сальдо зовнішньоторговельного балансу.

Якщо обсяг експорту більший від імпорту, то сальдо торгового балансу є негативним (чистий імпорт). В такому випадку зовнішня торгівля вважається неефективною (пасивний баланс). В такі періоди в країні зменшуються фінансові валютні резерви, накопиченні в минулому, або вона витрачає частину свого золотого запасу на покриття негативного сальдо зовнішньої торгівлі. Країна, по суті біднішає, у неї зменшуються ВВП [4].

Планування надходжень ввізного мита, розподіл і доведення планових завдань із ввізного мита до підвідомчих органів в останні роки здійснювалось із порушенням вимог статті 7 Бюджетного кодексу України. Як зазначили фахівці Рахункової палати, координація дій Міністерства фінансів України,

Міністерства економіки України, Державної митної служби України з питань планування обсягів ввізного мита та їх розподілу між загальним і спеціальним фондами державного бюджету вимагає прийняття узгоджених управлінських рішень як на стадії планування Державного бюджету України та показників соціально-економічного розвитку України, так і на стадії їх виконання [4].

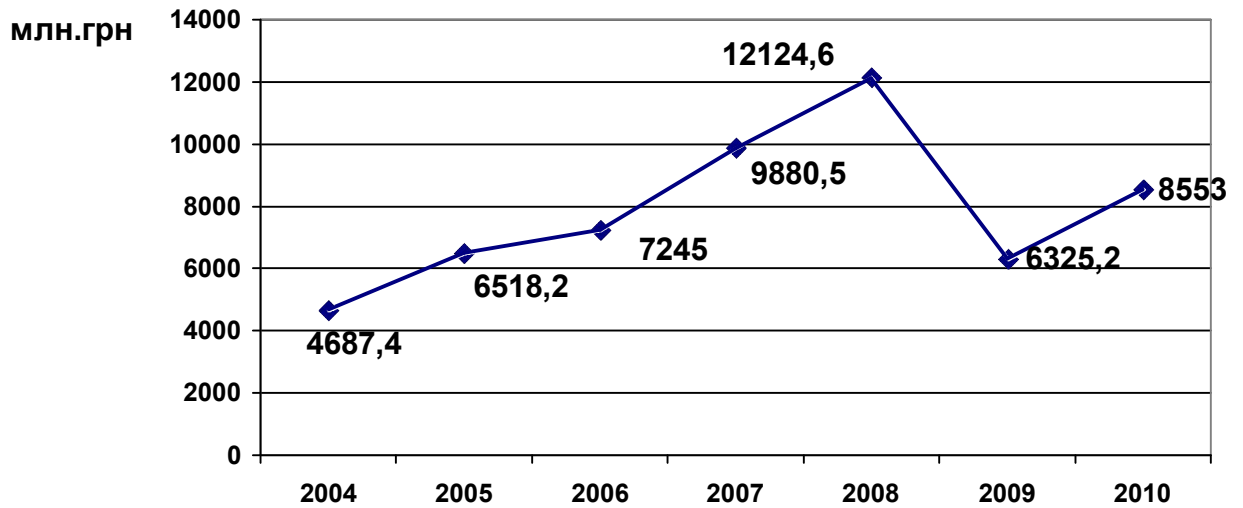
Внаслідок неналежного контролю з боку Державної митної служби України за станом виконання планових завдань не забезпечено виконання запланованих надходжень ввізного мита до загального фонду Державного бюджету в 2010-2011 роках на суму 1,5 мільярда гривень.

Крім того, негативно вплинула на виконання планових завдань наявність податкового боргу з митних платежів, який станом на 1 січня 2008 року складав 2,4 млрд. грн. із донарахованих митними органами за 2005-2007 роки майже 156 мільйонів гривень до державного бюджету надійшло трохи більше 4 мільйони гривень або 2,6 % [4].

Надходження за ввізним митом порівняно збільшилися на 1830,8 млн. грн. (на 50,1%), що зумовлено збільшенням імпорту товарів, що оподатковуються ввізним митом, окрім того, слід урахувати зниження ставок ввізного мита згідно з вимогами СОТ, у т. ч. для більш 3 тис. товарних підкатегорій до нуля, що не дало змоги повністю реалізувати фіскальне призначення ввізного мита.

У 2006 році ситуація із наповнення державного бюджету митом відображається сумою у 7245,0 млн. грн., що на 726,8 млн. грн. більше, ніж у попередньому році.

У 2008 році загальні перерахування ввізного мита у порівнянні із 2007 роком збільшилися на 2244,1 млн. грн., (23%), тобто у 2007 році – 9880,5 млн. грн., у 2008 – 12124,6 млн. грн. (рис.7).

Рис.7. Динаміка надходження ввізного мита до Державного бюджету України за 2004-2010 рр., млн.грн.

Примітка. Складено автором на основі даних Державної митної служби

Позитивна динаміка супроводжується одним із найбільш вираженим фактором – збільшенням надходження імпорту товарів.

Основні фактори, що мали вплив на надходження доходів до Держбюджету були такі:

- зменшення на 40,3% вартісних показників загального обсягу імпорту при зменшенні його вагових показників на 6,6%;

- зменшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню ввізним митом на 59,1%;
- зменшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню ПДВ на 41,2%;
- зменшення обсягів імпорту, що підлягали оподаткуванню акцизним збором на 73,8%;
- зменшення на 36,1% вартості одиниці ваги імпорту (з 881,1 дол. США за 1 тону у 2008 році до 562,7 дол. США за поточний рік);
- зменшення на 8,7% податкового навантаження на одиницю ваги (з 99,5 коп. на 1 кг імпортованих товарів у 2008 році до 90,8 коп. за 2009 рік);
- зменшення на 5,9% податкового навантаження на 1 гривню імпортованих товарів (з 22,0 коп. на 1 грн. імпортованих товарів у 2008 році до 20,7 коп. за 2009 рік).

Таким чином, мито є особливим видом непрямих податків, який справляється при перетині через митний кордон України і вноситься до Державного бюджету України. При справлянні мита необхідно врахувати його економічну природу й функції, що воно виконує, так як вони визначають принципи і методи обґрунтування мита. Створення оптимальної моделі порядку стягнення мита, забезпечення комплексного контролю за додержанням митного законодавства суб'єктами ЗЕД та громадянами є основними пріоритетними напрямками роботи ДМСУ.

3. Проблемні аспекти та напрями вдосконалення митного навантаження в Україні

У сучасних умовах економічного розвитку України, розширення зовнішньоекономічних зв'язків особливого значення набуває митна політика, основу якої становить митне законодавство. Останнє визначає принципи організації митної справи в Україні з метою, з одного боку, створення сприятливих умов для розвитку економіки, зовнішньоекономічних зв'язків, а з іншого, - захисту та забезпечення конституційних прав і свобод громадян, держави, суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності й додержання ними правил, установлених у цій галузі.

Митне законодавство України спрямовано на розв'язання таких завдань: забезпечення організації та функціонування єдиної, узгодженої, стабільної митної системи, закріплення правових механізмів взаємодії всіх її елементів; визначення загальних принципів регулювання митних відносин; захист економічних інтересів України, забезпечення виконання зобов'язань, що випливають із міжнародних договорів України стосовно митної справи; встановлення правових норм, які б забезпечували захист інтересів споживачів і додержання учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних інтересів на зовнішньому ринку; створення умов для ефективної боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, контролю за валютними операціями; підвищення рівня організаційних і правових гарантій суб'єктів митних відносин, удосконалення системи їх відповідальності.

Митні податки — це непрямі податки, які нараховуються при переміщенні предметів та послуг через митний кордон: податок на додану вартість, акцизний податок, ввізне та вивізне мито [6,с.353]. За формою взаємовідносин між платником і державою митні податки є непрямими, тобто вони справляються до бюджету держави за допомогою цінових механізмів, причому конкретні платники не завжди є їхніми носіями.

Досвід промислово розвинених країн свідчить, що на етапі трансформування економічних відносин домінує фіскальна функція митних податків.

В Україні у процесі становлення ринкової економіки митні податки виступають інструментом мобілізації валового внутрішнього продукту до Державного бюджету України. Відповідно до бюджетної класифікації України ввізне та вивізне мита є податками на зовнішню торгівлю, а податок на додану вартість і акцизний збір є внутрішніми податками. Така класифікація повністю відповідає положенням "Внутрішні податки або інші внутрішні збори будь-якого типу", в якій зазначається, що ті податки та збори, які застосовуються до вітчизняних товарів та до подібних імпортованих товарів, стягуються або примусово стягуються у судовому порядку у випадку імпортованої продукції під час або в місці імпортування, повинні вважатися внутрішніми податками або зборами.

Митні податки в повному обсязі адмініструються Державною митною службою України, яка щоденно зараховує надходження на рахунок Головного управління Державного казначейства, згідно із класифікацією доходів і видатків Державного бюджету України.

Стабільність надходжень визначається високим рівнем гарантій того, що заплановані в законі про Державний бюджет України на поточний рік доходи будуть отримані в повному обсязі (інакше стає невизначеною вся фінансова діяльність держави). Вона забезпечується професійною та оперативною роботою Державної митної служби України

Зовнішньоекономічна діяльність держави повинна бути спрямована на стимулювання експорту своєї продукції, а не на сприяння імпорту готової продукції, як це, на жаль, певною мірою відбувається сьогодні в Україні. Стимулювати експорт мають, в першу чергу, податкова і митно-тарифна політика держави через відповідне субсидування експорту, реструктуризацію заборгованості, а також створення умов для добросовісної конкуренції. Натомість, в Україні податкова і митно-тарифна політика фактично створюють перешкоди для експорту. Держава надає гарантії для товарних кредитів, стимулюючи імпорт і збільшуючи державний борг.

Протягом останніх років основу українського експорту склали чорні метали та продукція з них - 39,61 %. Це три чверті продукції української металургії. Впродовж останніх років розпочато ряд антидемпінгових розслідувань проти українських виробників металопрокату в США, ЄС, Індонезії, тощо. Водночас, в Україні відсутні закони, що захищають виробника від іноземного демпінгу. Відсутні також механізми захисту від субсидованих поставок. Наприклад, причиною успішного проникнення сільськогосподарської продукції з ЄС на ринок України є дотації Євросоюзу. Угоди СОТ дають можливість захисту від демпінгу і субсидованих поставок. Проте, ці можливості в Україні не використовуються [6].

Верховна Рада України останнім часом прийняла ряд законів, які мають захистити вітчизняного виробника від недобросовісної конкуренції, але вони є недосконалими і потребують доопрацювання. Зокрема, в Законі України "Про єдиний митний тариф" передбачено справляння компенсаційного мита у разі вивезення за межі митної території України товарів, для виробництва або експорту яких прямо чи побічно використовувалась субсидія. Це може бути використано проти українських експортерів і завдати їм значної шкоди. Тобто український виробник одержує субсидії, наприклад - сільгоспвиробник по ПДВ, а на митниці з нього будуть знімати компенсаційні мита, тим самим спрощуючи боротьбу з нашим експортом на іноземних ринках збуту.

У даному контексті необхідно чітко визначитися із механізмами розширення бази оподаткування, кола платників податків і ставок податків. Зокрема, щодо перспектив реформування ПДВ, потрібно говорити про дослідження перспектив запровадження диференційованих ставок податку. Це завдання лежить у площині реалізації євроінтеграційних завдань. Хоча в цілому використання уніфікованої ставки ПДВ на початковому етапі запровадження ПДВ є виправданою, оскільки дозволила уникнути багатьох проблем з наповненням бюджету та адмініструванням податкових платежів. На перспективу саме диференційована ставка дозволить вирішити реалізацію

загальноновизнаної схеми реформування оподаткування – розширення бази і кола платників та зниження рівня навантаження податку.

Йдеться про те, що практичний досвід справляння ПДВ переконує у тому, що більш справедливим і фіскально виправданим є не виключення з оподаткування платників податків чи певних товарів, а запровадження диференційованих ставок. При ПДВ більший рівень нейтральності та вищий рівень регулюючої функції податку досягається при якомога ширшому охопленні платників податків і товарів та послуг, що ними реалізуються і споживаються.

У частині митного оподаткування на сучасному етапі виправданими будуть такі кроки, як запровадження умов СОТ щодо перетину митної території країни товарів і послуг, зниження митних платежів з товарів, що не виробляються в країні та товарів критичного імпорту, розширення дво- та багатостороннього співробітництва з фіксацією умов взаємної торгівлі.

В межах СОТ існують можливості кількісних обмежень імпорту. Проте, Указ Президента України "Про порядок застосування обмежень імпорту товару відповідно до норм і принципів системи ГАТТ/СОТ" від 27.07.96 № 478 жодного разу міністерствами і відомствами України реалізований не був. Цим указом передбачалося використання квот по експорту та імпорту залежно від потреб українського виробництва. Коли на П'ятому раунді переговорів щодо приєднання до СОТ розглядалося питання щодо захисних механізмів, передбачених умовами СОТ, голова української делегації це питання розглянув за півтори хвилини, тому що було сказано, що указ діє "де-юре", але "де-факто" його не реалізують міністерства і відомства.

Квоти існують майже в усіх країнах світу, і квоти використовують і Сполучені Штати Америки, і Європейський Союз - всім відомі їхні квоти по сільськогосподарській продукції, по сталі, по текстилю тощо. Росія показала нам досвід дипломатичної роботи з приводу квот, коли встановила квоти для товарів Європейського Союзу по килимах на 200 млн. еку, і Європейський Союз змушений був відмінити свої квоти по текстилю і трикотажу для

російських виробників. Таким чином, Україна залишилася в дуже цікавій ситуації, тому що квоти колишнього Радянського Союзу по текстилю були поділені по всіх країнах, і Україна одержала деякі квоти по продукції, яку вона не виробляє. Плани щодо обміну ними з Росією закінчилися нічим, тому що вже мінятися нема чим - Росія не має квот по відношенню до Європи.

Прикладом занепаду цілої галузі внаслідок відсутності належного державного митно-тарифного регулювання є переробка насіння соняшників і виробництво олії. Необмеження кількісних квот вивозу сировини, стратегічно важливої для переробних підприємств України, призвело до того, що вивозячи соняшник, допускаючи ерозію ґрунтів тощо, ми ввозимо готову олію, і не самого кращого гатунку. Змінити ситуацію ми не можемо, тому що в угоді з МВФ ми взяли на себе добровільні зобов'язання не вводити квоти на експорт.

Розв'язання проблем з непрямим оподаткуванням повинно лежати в площині загальної стратегії реформування системи оподаткування та формування бюджетів. Попри анонсовані новою владою процеси активної розробки нової концепції державного та місцевих бюджетів країни, вони на сьогодні є досить невизначеними та не розголошуються. Особливу увагу необхідно приділити питанням формування податкових надходжень від сплати непрямих податків. Безперечно, слід врахувати досвід попередніх напрацювань у частині планування та прогнозування доходів бюджету.

Паралельно держава повинна дбати про підвищення конкурентоспроможності національної продукції до світового рівня. Це необхідно здійснювати як за рахунок модернізації виробництва і підвищення якості продукції, так і за рахунок зниження ціни. Для просування першим шляхом держава повинна вкладати великі кошти в науку, розробку нових технологій, матеріалів, конструкцій, як це робили уряди нині розвинених країн, коли вони перебували на етапі становлення, і роблять це і тепер. Для підтримки експортерів доцільно звільнити виробників експортної та імпортозамінюючої продукції від мита на імпортовані засоби виробництва,

створити умови для вільної купівлі ними необхідної валюти та для швидкого переказу її за кордон на придбання імпорتنих засобів виробництва.

Україна підписала угоди про зони вільної торгівлі (ЗВТ) майже з усіма країнами колишнього СРСР та понад 60 двосторонніх угод про режим найбільшого сприяння (РНС) з іншими державами. (ЗВТ передбачають, зокрема, преференційні - нульові митні тарифи, РНС - пільгові). Надаючи іноземним товарам переваги в доступі на наш внутрішній ринок, ми на умовах взаємності теж повинні отримувати аналогічні пільги. Відповідне зменшення надходжень до бюджету від мита повинно компенсуватися за рахунок зростання податкових відрахувань унаслідок зростання експорту. Але через хронічну несплату податків цього не сталося, а реальним аналізом «балансу» втрат і додаткових надходжень до бюджету урядові структури досі не займалися.

Відтак Україна не спромоглася виробити чіткого механізму, який би визначав процедури і термін застосування двосторонніх преференцій у торгівлі, щоб гарантувати повноту та одночасність їх надання.

Крім того, в СОТ автоматично діє пільговий митний режим (РНС), що знімає необхідність укладати двосторонні торговельні угоди (а це досить тривалий і затратний процес) і дає істотний імпульс до диверсифікації зовнішньої торгівлі.

Узагальнюючи вище сказане, можна визначити такі **проблемні аспекти** митного оподаткування:

- відсутність факторів стимулювання експорту;
- непередбачені закони, що захищають виробника від іноземного демпінгу;
- немає механізму захисту від субсидованих поставок;
- відсутність захисту від недобросовісної конкуренції;
- наявність єдиної ставки ПДВ;
- використання законодавчої бази не в повній мірі;
- неналежне державне митно-тарифне регулювання.

Відзначимо й те, що розроблення напрямів митної політики держави повинно враховувати зовнішні та внутрішні загрози економічній безпеці України, які створюють небезпеку життєво важливим економічним інтересам громадян, суспільства та країн. Реалізація митної політики повинна здійснюватись через систему елементів (аспектів) національної економічної безпеці держави, яка вміщує в себе:

– фінансовий аспект, пов'язаний з розладом фінансів держави, місцевого самоврядування та приватних підприємницьких структур; втратою внутрішньої та зовнішньої платоспроможності; загрозою банкрутства; послабленням контролю у сфері розрахунків між економічними агентами; загостренням кризи платіжної системи; нерозвиненістю фондового ринку; домінуванням негрошових відносин в економіці; перетіканням національного капіталу за кордон; втратою довіри населення до національної грошової одиниці та фінансових інституцій і таким іншим;

– енергетичну безпеку, що характеризується домінуванням енергоємних галузей економіки в різних країнах світу; нестачею енергетичних ресурсів; світовою енергетичною кризою і таким подібним;

– соціальні і трудові аспекти, а саме - зменшення кількості населення; міграційні процеси; погіршення рівня життєдіяльності людини; втрата історико-культурних цінностей народу і тому подібні;

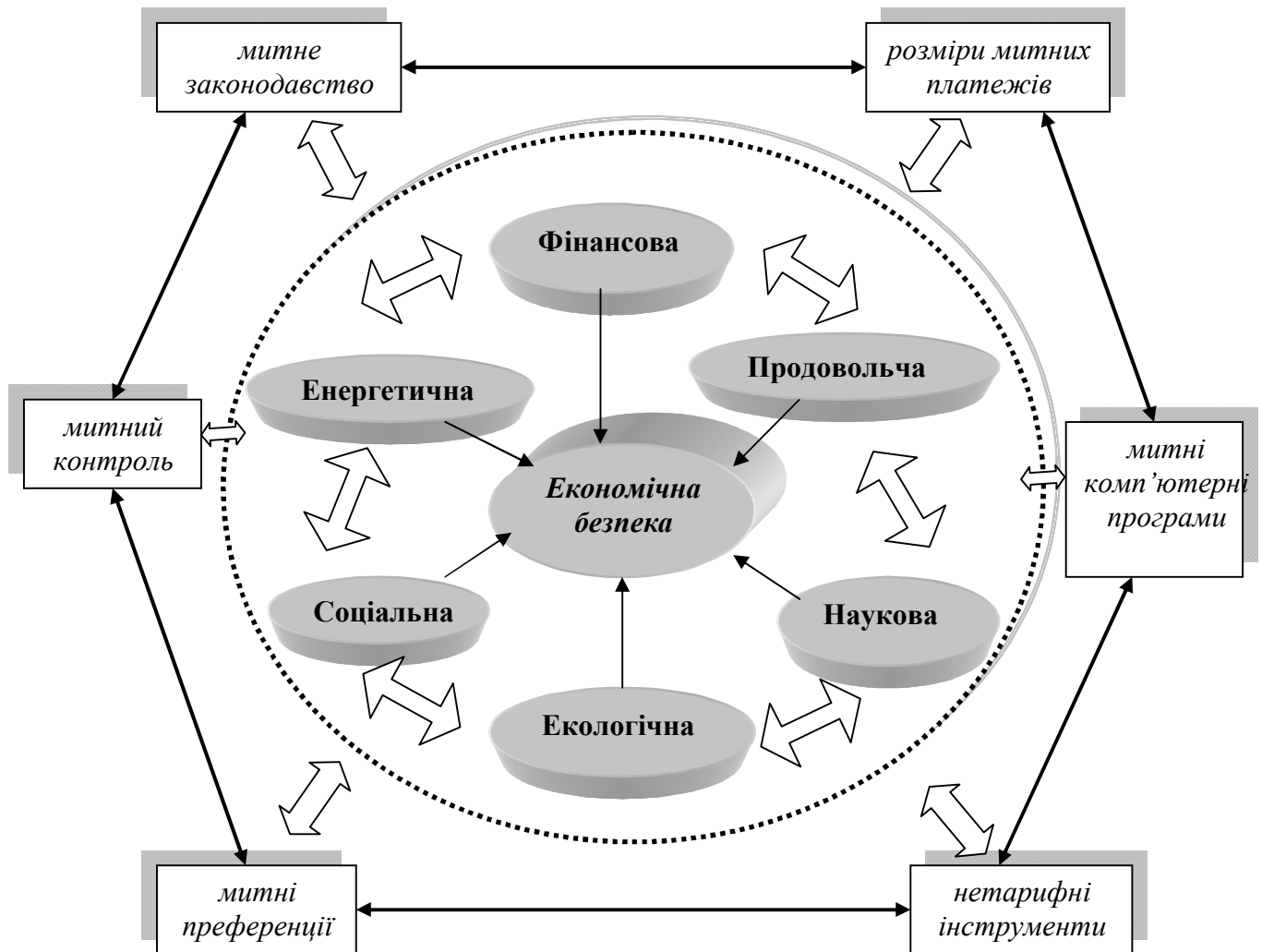
– продовольчу безпеку, що характеризує рівень забезпечення належної якості продукції; контрабанди продовольства; інвестиції в сільське господарство тощо;

– екологічні та техногенні аспекти: виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру; розвиток еколого-кризової медицини; створення іноземних екологічно небезпечних підприємств таке інше;

– науково-технологічний аспект, що є: втрата кадрового наукового потенціалу; відхід від наукової і фахової діяльності, старіння наукових та інженерно-технічних кадрів, зниження рівня підготовки фахівців, безпрецедентне зростання прихованого безробіття в науковій сфері;

зниження міжнародного рейтингу вітчизняних наукових видань і тому подібне.

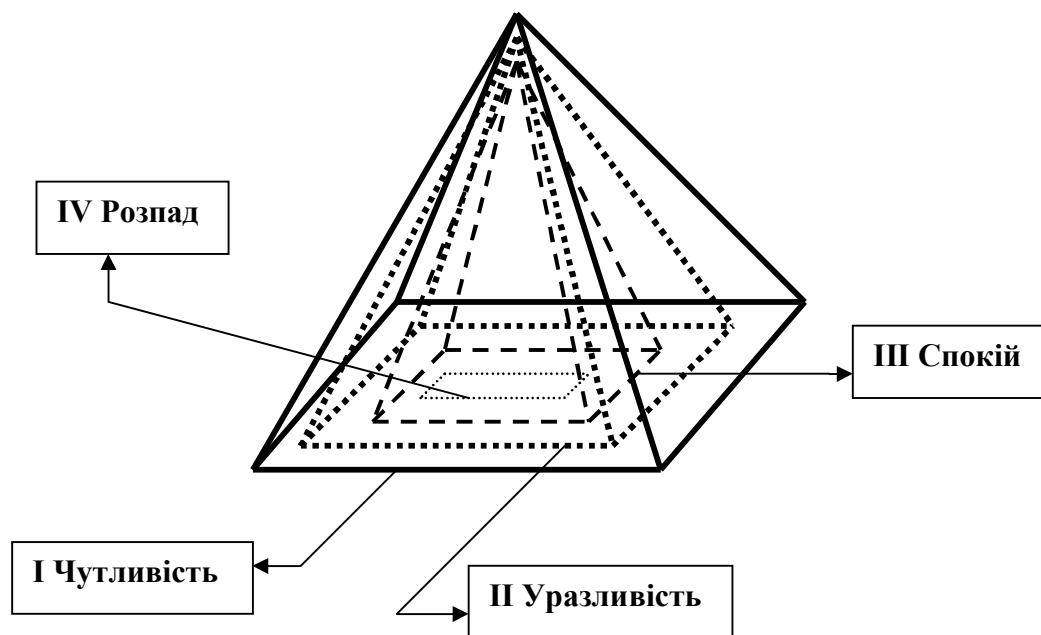
Взаємозв'язок розміру митних платежів та головних аспектів економічної безпеки зображено на рис.8.

Рис.8. Взаємодія розміру митних платежів та економічної безпеки держави [15]

Аспекти економічної безпеки держави характеризуються нестачею будь-яких ресурсів та бажанням їх отримати, що є причиною розподілу економічної безпеки на чотири пороги: чутливість, уразливість, спокій та розпад. Кожен із цих складових системи безпеки має свої критичні межі. Визначаючи рамки порогів економічної безпеки, вони приймають вигляд трьох чотиригранних пірамід, вкладених одна в іншу. Перша — у межах порогу чутливості, друга — порогу уразливості й третя — порогу, яка

спричиняє розпад (рис.9). В основі усіх пірамід знаходяться чотири грані, що символізують наявність достатньої кількості людських, природних та фінансових ресурсів. Четвертою складовою є час, а стержнем усіх цих складових є розвиток, прямування до певної мети, що являє собою вершина кожної піраміди. Визначаючи поріг кожної складової економічної безпеки, можна формувати митну політику держави, шукати шляхи розв'язання рішень щодо відсутності ресурсів та передбачати загрозові ситуації, що призводять до розпаду.

Рис. 9. Пороги економічної безпеки держави[15]

Таким чином, можна визначити головні *напрями вдосконалення митної політики*:

- створити сприятливі нормативно-правові умови розширення прав митних органів в частині доступу до інформації, що знаходиться в базах даних інших органів державної влади
- розробити національну концепцію створення та функціонування уповноважених операторів торгівлі з метою підвищення безпеки переміщення міжнародних вантажів та створення вигідних умов для учасників зовнішньоекономічної діяльності;
- реформувати процедури митного оформлення, засновані на повній автоматизації процесів, впровадженні методик управління ризиками,

профілювання і вибірковості, для чого посилити взаємодію з іноземними експертами в частині адаптації відповідного зарубіжного досвіду в українську практику;

- підвищити рівень бюджетного фінансування модернізації та реформування митних органів, в тому числі впровадження в національну практику митного регулювання міжнародних норм та стандартів (технологічних, часових, інформаційних).

ВИСНОВКИ

У системі державного регулювання економіки митно-тарифне оподаткування, займає важливе місце і засноване на використанні цінового фактора впливу на зовнішньоторговий обіг. Об'єктивна необхідність впливає із можливості держави за допомогою тарифних заходів захищати національного товаровиробника.

В курсовій роботі з'ясовано необхідність проведення контролю митної вартості, організація якого ґрунтується на двох підходах: з одного боку – це контроль при митному оформленні товарів; з іншого – перевірка бази нарахування митних платежів. Митна вартість як основа нарахування адвалентних митних платежів є одним з об'єктів зловжисмння суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності шляхом її зниження, неправильного обрання митного оцінювання товарів, що імпортуються на митну територію країни.

Обґрунтовано, що в процесі здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості митний орган може заявити про неможливість використання обраного декларантом методу митної оцінки, яка підлягає подальшому перегляду.

До складу митних платежів належать: мито, ПДВ, акциз, єдиний збір, плати за м/о. Усі кошти за дані платежі надходять до державного бюджету, тому важливим є їхнє існування та створення ефективного застосування.

Мито є особливим видом непрямих податків, який справляється при перетині через митний кордон України і вноситься до Державного бюджету України. При справлянні мита необхідно врахувати його економічну природу й функції, що воно виконує, так як вони визначають принципи і методи обґрунтування мита. Створення оптимальної моделі порядку стягнення мита, забезпечення комплексного контролю за додержанням митного законодавства суб'єктами ЗЕД та громадянами є основними пріоритетними напрямками роботи ДМСУ.

Дослідження проблемних аспектів та напрямків вдосконалення митного оподаткування дозволило прийти до висновку, що потрібно уніфікувати митно-тарифне законодавство з міжнародними стандартами поступово лібералізувати зовнішні тарифи, мінімалізувати кількість пільг у митно-тарифному оподаткуванні.

Проблемними аспекти митного оподаткування можна зазначити:

- відсутність факторів стимулювання експорту;

- непередбачені закони, що захищають виробника від іноземного демпінгу;
- немає механізму захисту від субсидованих поставок;
- відсутність захисту від недобросовісної конкуренції;
- наявність єдиної ставки ПДВ;
- використання законодавчої бази не в повній мірі;
- неналежне державне митно-тарифне регулювання.

Щодо напрямів вдосконалення митної політики можна зауважити наступні вектори покращення:

- субсидування експорту;
- використання угод СОТ, які захищають від демпінгу та субсидованих поставок;
- доопрацювання Закону України «Про Єдиний митний тариф» з приводу недобросовісної конкуренції;
- зниження митних платежів з товарів, що не виробляються в Україні;
- звільнення виробників експортної та імпортозамінюючої продукції від мита на імпортні засоби виробництва.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України //www.rada.gov.ua.
2. Закон України “Про Єдиний тариф України” від 05.02.92 р. №2097-XII. //www.rada.gov.ua.
3. Митне законодавство зарубіжних країн / За ред. З. О. Буричка. – Тернопіль: Астон, 2002. – 616 с.
4. <http://www.ukraine-eu.mfa.gov.ua>

5. Шостак М.Ф. Митне право України: Навч. посіб. для вищ. навч. закл. – К., 2003. – 224 с.
6. Гребельник О.П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи: Монографія.-К.:Київ.нац. торг.-екон. У-тет.-2009.
7. Банківська справа та основи митного регулювання в Україні /Ред. С.М. Фролов. – Суми: Унів. кн., 2009. – 262 с.
8. Буланий О.О. Світовий досвід сучасного митно-тарифного регулювання та застосування його в Україні // Актуальні проблеми економіки (укр). - 2009. - № 9. - С.7-15
9. Владимиров К.Н., Бардачова В.Ю. Митне регулювання. – Херсон: Олді – плюс, 2010. – 336 с.
- 10.Власюк О.С., Ямпольська І.Л. Зовнішня торгівля України: стан та прогноз. – К.: НІСД, 2008. – 63 с. – (Сер. “Наук. доповіді”; Вип. 49)
- 11.Герчаківський С.Д., Дем’янюк О.Б. Митна справа. Навчальний посібник.- Тернопіль: Вектор, 2011. – с.148.
- 12.Гребельник О.П. Митно-тарифна політика за умов трансформації економічної системи: Монографія.-К.:Київ.нац. торг.-екон. У-тет.-2009.
- 13.Гребельник О.П. Економічна безпека України: митні методи та заходи її забезпечення // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: ВПЦ “Київський університет”, Інститут міжнародних відносин, 2009. – Вип.26. – С.473-478.
- 14.Гуд А.М. Митно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств як базовий інститут митної справи // Митна справа. – 2011. - № 3. - С.48 - 52.
- 15.Митна політика України в контексті європейського вибору: проблеми та шляхи їх вирішення: Матеріали наук. - практ. конф., Дніпропетровськ, 20-21 листоп. 2009р. – Дніпропетровськ, Акад. митної служби України, 2009. – 256 с.
- 16.Митне право України. Посібник/За ред. доц., к.е.н. Р.Б. Шишки. – Харків: Національний ун-т внутр. справ, 2010. - 180с.

17. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності/ укладач Гребенюк О. П., Київ: КНТЕУ. - 2008. – с.128.
18. Михно І., Сіренко В. До питання про ефективність міжнародного товарообміну України з країнами СНД // Економіка України. – 2012. – №2. – С. 80-87.
19. [http:// www. customs. gov. ua](http://www.customs.gov.ua).
20. [http:// www.uaie.com.ua](http://www.uaie.com.ua) - інформаційний сайт Української асоціації імпортерів і експортерів.)